

DIN ACTIVITATEA INSTITUTULUI DE ECONOMIE NAȚIONALĂ

Grigore Vâlceanu

În anul 1993 colectivul de cercetare al Institutului de Economie Națională a desfășurat o activitate complexă, acordând atenție prioritară realizării temelor de cercetare incluse în planul de cercetare prioritar al I.N.C.E. și în planul propriu,

precum și valorificării prin publicare, comunicări științifice, note și sugestii pentru instituțiile guvernamentale și de sinteză, organizării de manifestări științifice și intensificării relațiilor științifice cu cercetători și institute de cercetare din alte țări.

1. Participarea la elaborarea temelor prioritare

Cercetătorii institutului au participat cu bune rezultate la elaborarea a 18 termeni pentru lucrarea "Dicționarul economic enciclopedic", la traducerea și pregătirea pentru tipar a 15 capitole din enciclopedia franceză pentru lucrarea "Dicționarul de termeni din enciclopedia franceză". De asemenea, s-a participat cu

bune rezultate la elaborarea temei privind integrarea economică cu Republica Moldova, rezultate concretizate în pregătirea materialului statistic și susținerea de comunicări la sesiunea științifică organizată în colaborare și cu participarea cercetătorilor din Moldova, la București în luna octombrie 1993.

2. Activitatea pentru realizarea planului propriu de cercetare

O activitate susținută a fost depusă pentru realizarea integrală a planului de cercetare propriu al institutului și a temelor suplimentare intervenite pe parcurs, ca urmare a solicitării organelor superioare sau a problemelor izvorâte din practica tranziției la economia de piață.

Programul inițial de cercetare al institutului a cuprins 12 teme, axate pe analize subordonate principalelor probleme teoretice și practice ale tranziției în țara noastră. Astfel, un prim grup de teme de cercetare a abordat problemele privatizării în România; transferul de tehnologie de la cercetare spre industrie în perioada de tranziție la economia de piață; problemele statului și întreprinderilor în condițiile tranziției; problemele pieței muncii în România; sistemul contractelor comerciale în funcționarea mecanismului pieței; aspecte ale costului social al reformei etc.

Un alt grup de teme a studiat crearea și funcționarea instituțiilor pieței în țările

central și est europene, teme din care au putut fi trase concluzii pentru România în perioada actuală. Un alt grup de teme s-a concentrat pe probleme de istorie a economiei, vizând cadrul instituțional și legislativ al economiei de piață în România în perioada interbelică, estimarea venitului național în perioada 1862-1938, investițiile brute în capitalul fix din industria românească interbelică. Un ultim grup de cercetări au fost axate pe problemele reformei economice și cerințele dezvoltării durabile în țara noastră.

Pe lângă realizarea sarcinilor la temele prioritare și a celor din programul propriu al institutului, colectivul de cercetare a realizat și un număr de cinci teme suplimentare ca urmare a solicitărilor venite din partea guvernului sau a instituțiilor centrale.

Aceste teme au fost axate în special pe probleme de politică socială în țara noastră, dintre care amintim: coșul și bugetul

de consum; politica socială și sistemul indicatorilor sociali; universalism și selectivitate în acordarea prestațiilor familiale în România - comparații cu alte țări; finanțarea construcțiilor de locuințe și a lucrărilor edilitare.

Studiul întreprins la temele prioritare și a celor din programul propriu al institutului și suplimentare a permis colectivului să participe la elaborarea unor studii operative privind problemele actuale ale economiei românești și acordarea de asistență de specialitate. Studiile respective au fost axate pe problemele dezvoltării durabile, reforma economiei și ajustarea structurală în contextul tranziției, transferul de tehnologie, reforma sistemului științei și tehnologiei în România, strategia de reformă economico-socială, programul de privatizare, măsuri pentru limitarea inflației și a

deteriorării cursului valutar, piața muncii, ocupare, șomaj, salarii etc.

Colectivele de cercetare ale institutului au acordat totodată asistență de specialitate unor ministere, sindicate și întreprinderi cum ar fi: asistență de specialitate federațiilor sindicale BNS și Alfa; referate asupra proiectului "Clasificarea ocupațiilor în România" elaborat de MMPS; asistență de specialitate Institutului Științei și Tehnologiei; unor întreprinderi din cadrul Ministerului Industriei; elaborarea unor materiale la solicitarea Guvernului și conducerii Institutului Național; la unele proiecte de lege înaintate Parlamentului; reforma sistemului de finanțare a cercetării-dezvoltării în România; asupra procesului de privatizare; asupra strategiei de reformă economico-socială a programului de guvernare etc.

3. Contribuții la dezvoltarea cercetării științifice

Analiza rezultatelor cercetărilor științifice din anul 1993 în Consiliul Științific a reliefat o serie de contribuții notabile la fundamentarea procesului tranziției la economia de piață în țara noastră, la direcțiile de dezvoltare economică, fiind formulate o serie de soluții pentru stoparea declinului economic și relansarea economiei. Aceste concluzii, fundamentate pe analiza evoluției românești în ultimii patru ani, pe studierea experienței țărilor dezvoltate cu economie de piață, ca și pe experiența țărilor foste socialiste care parcurg etape asemănătoare României, sunt de natură să aducă elemente de substanță, utile procesului de dezvoltare și consolidare a principiilor economiei de piață, la explicitarea mecanismelor de funcționare a sistemului C-D în România, la găsirea unor soluții pentru depășirea actualelor blocaje, la prefigurarea unui nou sistem al cercetării-dezvoltării, la investigarea relațiilor mediu-economie, la evidențierea a o serie de fenomene și procese ale pieței muncii și res-

pectiv, a potențialului de muncă în România în perioada de tranziție, comparativ cu alte țări, dotarea cu resurse umane, costul forței de muncă, relațiile salariu-productivitate-preț, șomaj-inflație, la delimitarea obiectivelor, atribuțiilor, competențelor și răspunderilor între instituțiile de stat și întreprindere, costul social al reformei etc.

Au fost reliefate totodată experiențe internaționale în aceste domenii care pot fi folosite în procesele complexe care se desfășoară în prezent în țara noastră.

Menționăm în continuare unele din aceste contribuții, desigur incomplet și parțial, acestea regăsindu-se dezvoltat în lucrările elaborate și înaintate spre valorificare.

Astfel, în domeniul privatizării pe baza analizei formelor, stadiului și mecanismelor acesteia, s-a stabilit o tipologie a restructurării întreprinderilor în funcție de dimensiunea, formele și metodele de privatizare utilizate sau potențial utilizabile. În cadrul tipologiei restructurarea a fost abordată în funcție de următoarele criterii:

modificarea sistemului de proprietate și diferitele forme de contribuție ale acestuia; schimbări de natură organizatorică managerială; divizări și fuziuni; schimbări de natură tehnologică și modernizări; restructurarea sortimentală în funcție de cerere și ofertă; restructurări cu caracter financiar, strategic, pe termenele mediu și lung, pre și post privatizare activă și pasivă, centralizată și descentralizată, falimentul și lichidarea ca forme dure ale restructurării.

Pe baza continuării investigației relației mediu-economie și pornind de la necesitatea ajustării structurale a economiei și a restabilirii legăturii între criza resurselor și prețul resurselor ca principală coordonată a eliminării distorsiunilor și a dezechilibrelor manifestate în economie, a fost formulată o strategie adecvată de mediu integrată strategiei de ansamblu a reformei.

Studierea problemelor transferului de tehnologie în România a oferit o serie de clarificări conceptuale pentru a se descifra marea complexitate a acestui domeniu, iar prin prezentarea celor mai relevante experiențe internaționale s-a oferit un ghid practic pentru factorii interesați în buna funcționare a transferurilor de tehnologie. Cercetarea a relevat totodată că practica a devansat teoria întrucât au apărut și sunt în curs de dezvoltare și consolidare o rețea de centre de transfer de tehnologie și incubatoare de afaceri în cadrul unor universități sau institute de cercetare din diverse orașe ale țării: București, Iași, Timișoara, Craiova, Tg-Mureș, Brașov etc.

Studiul aspectelor stat-întreprindere a relevat necesitatea menținerii la o cotă apreciabilă în actuala etapă de tranziție la economia de piață, a intervenționismului statal, restrângerea și modelarea acțiunilor statului urmând să se realizeze treptat, pe măsura creării cadrului concurențial, a mecanismelor specifice pieței și în deplină concordanță cu condițiile și particularitățile mediului economico-social național.

Statul trebuie încă să-și asume rolul și responsabilitatea de manager general al procesului de reformă, de restructurare și re tehnologizare a economiei românești, de "organizator" și "creator de piață" cu toate obligațiile ce derivă din aceasta și anume: de a asigura un minim de protecție socială, de a orienta și susține prin forme și mijloace specifice activitatea celorlalți agenți economici, dar și de a identifica și structura unele inițiative arhaice ale acestora, ce contravin pieței și regulilor de drept stabilite.

Studierea problemelor pieței muncii în România a reliefat o serie de particularități ale relației ocupare-flexibilizare în perioada de tranziție; flexibilizarea și flexibilitatea pieței muncii se cer realizate concomitent cu o nouă reglementare a acesteia; flexibilitatea și flexibilizarea se cer gândite de pe pozițiile și în serviciul ocupării forței de muncă; sunt puse în evidență unele particularități ale formării pieței muncii în România și anume: a) piața muncii în România se formează și funcționează ca o piață rigidă; sunt prezente toate tipurile de rigidități-cantitative, interne și externe, funcționale, salariale etc.; b) degradarea și precarizarea ocupării; c) diversificarea structurii ocupațional-profesionale; d) șomajul de lungă durată tinde să devină un fenomen peren; este însoțit de procese de excludere socială. Sub aspect metodologic au fost propuși și calculați noi indicatori: rata pierderilor nete de locuri de muncă; indicele rigidității salariale; indicele influenței mobilității profesionale asupra structurii forței de muncă. Pe termen scurt perspectivele regăsirii echilibrului pe piața muncii sunt puțin încurajante. Multe din dezechilibrele care se manifestă pe piața muncii își au originea în disfuncționalitățile de pe alte piețe.

Combaterea acestora necesită: a) acțiuni concertate pe toate piețele (a bunurilor și serviciilor, monetar-financiară, a muncii); b) asociere coerentă a diferitelor

tipuri de politici macroeconomice, structurale, ocupare-educație și formare profesională, sociale.

Studierea problemelor sociale în perioada de tranziție a permis reliefaarea unor propuneri de perfecționare a sistemului de securitate socială și pensii, de acordare a ajutoarelor familiale și a posibilităților de sprijin pentru persoanele cu copii, de asigurare cu locuințe a populației. Au fost efectuate totodată evaluări privind coșul și bugetul de consum al fa-

miliilor și definitivată metodologia de determinare a acestuia.

Continuarea cercetărilor în domeniul istoriei economiei naționale și gândirii economice universale ca și a experienței țărilor foste socialiste în drumul lor spre economia de piață a permis tragerea unor concluzii utile asupra metodelor și direcțiilor folosite de acestea, care pot constitui puncte de reflecție pentru organele responsabile cu aplicarea reformei în România.

4. Manifestări științifice și relații externe

În cursul anului 1993, conducerea și colectivul institutului au acordat o deosebită atenție valorificării potențialului științific al cercetătorilor prin organizarea și participarea la dezbateri științifice și schimburi de experiență cu cercetătorii din alte țări.

Astfel a fost organizată o manifestare științifică cu participare internațională "Zilele de studii și cercetări franco-române" și s-a participat la alte opt manifestări științifice, cu participare internațională în țară și străinătate, organizate de alte institute. La aceste manifestări membrii institutului au susținut peste 15 comunicări științifice și un număr mare de intervenții.

De asemenea, colectivul institutului a organizat în colaborare cu alte institute și instituții un număr de 9 manifestări științifice în țară, la care au fost prezentate peste 30 comunicări științifice și intervenții. O atenție deosebită s-a acordat dezbaterii strategiei de reformă a guvernului, rolului statului în perioada de tranziție etc., dezbateri organizate în colaborare cu revista "Economistul". O participare importantă au avut-o cercetătorii institutului

și la manifestările științifice organizate de alte institute atât cu comunicări, cât și cu intervenții.

Nu mai puțină importanță în acest an a fost acordată manifestărilor științifice interne, organizate la nivelul institutului și al sectoarelor de cercetare. În cele 34 de dezbateri științifice din această ultimă grupă, accentul principal a fost pus pe analiza rezultatelor parțiale ale cercetărilor, ceea ce a contribuit la orientarea și fundamentarea temelor din planul de cercetare.

Se poate aprecia că din punctul de vedere al dezbaterilor științifice, anul 1993 a reprezentat anul de vârf al activității institutului, cu efecte benefice atât în valorificarea potențialului său științific, cât și în fundamentarea concluziilor cercetărilor întreprinse.

Menționăm de asemenea, intensificarea relațiilor științifice cu alte institute de cercetare din străinătate concretizate în participarea a peste 20 de cercetători la diverse simpozioane internaționale, seminarii, în cadrul CEE-ONU, ACE-PHARE și schimburi de experiență interacademice.

5. Activitatea publicistică, editorială

Valorificarea activității de cercetare prin volume editoriale și în colecțiile Centrului de Informare și Documentare Economică a constituit una din preocupările

de bază ale conducerii institutului și cercetătorilor săi. Cu toate greutatea întâmpinate din cauza lipsei fondurilor necesare, în acest an în afara apariției revistei, insti-

tutul a reușit să publice în edituri și sub formă de volume în cadrul CIDE un număr de 10 lucrări, 12 studii în colecția "Probleme Economice", iar în revistele de specialitate și cotidienele de mare tiraj peste 250 de studii și articole.

Desigur activitatea Institutului de Economie Națională a fost mult mai diversificată și mai bogată, decât a putut ea fi prezentată aici. Institutul desfășoară o bogată activitate în cadrul doctoranturii, primește și participă la discuții pe diverse

teme economice, cu delegații și cercetători din străinătate, acordă consultanță științifică la cerere organelor guvernamentale, instituțiilor centrale și întreprinderilor, face sugestii la legi și acte normative elaborate de guvern și ministere etc. pentru a aminti numai câteva din preocupările permanente ale conducerii institutului și Consiliului său științific, care nu au putut fi menționate în succinta prezentare a activității sale.